

Instructie

- In dit boekje staan 7 teksten die horen bij het Staatsexamen Lezen.
- Bij elke tekst moet u een aantal vragen beantwoorden. In totaal moet u 36 vragen beantwoorden.
- Het zijn allemaal meerkeuzevragen. Er is steeds maar één goed antwoord.
- U moet het goede antwoord omcirkelen met potlood.
- Wanneer er géén antwoord omcirkeld is, dan is het antwoord altijd fout.
- U kunt tijdens het leesexamen altijd uw antwoord wijzigen.
- U mag zelf bepalen met welke tekst u begint, en in welke volgorde u de teksten maakt, als u aan het einde van het examen maar alle vragen beantwoord heeft.
- U mag in uw boekje aantekeningen maken en zinnen onderstrepen.
- U krijgt 100 minuten de tijd om alle vragen te beantwoorden. Let op: het is belangrijk dat u uw tijd goed verdeelt over de vragen.
- Voor sommige vragen is het nodig dat u de hele tekst leest, of een tekstgedeelte. Voor andere vragen is dat niet nodig, u hoeft dan alleen maar bepaalde informatie op te zoeken. Lees dus steeds eerst de vragen. U weet dan of u grotere stukken tekst moet gaan lezen of alleen maar informatie moet opzoeken. U weet dan ook of u veel of weinig tijd nodig heeft om de vraag te beantwoorden.
- U mag een woordenboek gebruiken.
- Het voorbeeldexamen is representatief voor het echte examen qua soort taken en scoring. Er is echter een verschil in de wijze van afname. Bij het echte examen krijgt u de vragen digitaal aangeboden en klikt u ook de antwoorden digitaal aan.
- Begin pas als de examenleider dat zegt.

Succes!

HET EXAMEN BEGINT
OP PAGINA 4

Ouderen op de werkvloer

Hoe we oudere werknemers langer aan het werk kunnen houden? Daar wordt door diverse partijen druk over gediscussieerd. Hebt u eigenlijk al een ouderenbeleid?

Luciënne Terlouw

P&O De Zwart Facilitaire Diensten, 50 werknemers: "Ruim 25 procent van ons personeel is 45-plus en er is weinig instroom van jongeren. Een leeftijdsbewust beleid is voor ons dus noodzakelijk. We kijken bijvoorbeeld bij sollicitaties niet naar leeftijd. Sterker nog, wij verkiezen soms zelfs ouderen vanwege hun werkhouding. Verder moeten al onze werknemers opleidingen volgen en moeten oudere werknemers op functioneringsgesprekken aangeven of ze het werk nog aankunnen. Indien nodig kijken we of we ze kunnen ontlasten, bijvoorbeeld door ze gedeeltelijk ander werk te geven. Ook breiden we ons schoonmaakbedrijf momenteel uit met diensten als advies, beveiliging en catering waardoor nieuwe werkzaamheden ontstaan."

Caspar de Haan

Mede-eigenaar Caspar de Haan Groep, 100 werknemers: "Wij zijn net bezig met dit onderwerp want we hebben onlangs becijferd dat over vijf jaar de helft van ons personeel 45-plus is. Dit is op zich geen last. Ik ben juist zeer tevreden over mijn oudere werknemers. Het zijn ervaren krachten die het schildersvak verstaan. Mijn streven is dan ook om een goede balans tussen jong en oud te behouden. Om onze medewerkers meer perspectief te bieden, gaat een stagiair volgende maand persoonlijke ontwikkelingsplannen opzetten. Een specifiek ouderenbeleid, met oog voor fysieke aspecten, hebben we hier echter niet. Uiteraard zijn we wel zuinig op onze oudere werknemers. Ik zou wel meer over dergelijk ouderenbeleid willen weten. Verder is het belangrijk om samen om de tafel te zitten om te bepalen in welk werk ze goed zijn en waarbij ze zich prettig voelen."

Aad van Dongen

Directeur RWD Groep, 60 werknemers: "In november wonnen wij de Senior Power Prijs. We zijn sinds onze oprichting 9 jaar geleden ook erg met ouderen bezig omdat de vergrijzing toeslaat in de bestratingsbranche. We hebben het werk lichter en efficiënter ingericht en proberen het aan te passen aan de klimatologische omstandigheden. Zo rouleren we de taken zodat de oudere werknemers vaker lichter werk doen. We proberen ook zoveel mogelijk binnenwerk aan te nemen en we hebben gezorgd voor hulpmiddelen en machines om het werk lichter te maken. Verder zitten er ook een hoveniers- en een bouwbedrijf en een administratiekantoor in de RWD Groep. Zo hebben oudere werknemers toevluchtmogelijkheden. Het is in elk geval belangrijk dat je als werkgever oplossingen bedenkt, want de overheid trekt zich steeds meer terug."

Beantwoord vraag 1 tot en met 5 met behulp van de tekst "Ouderen op de werkvloer" (pagina 4).

- 1 Wat is voor Terlouw een reden om oudere werknemers aan te nemen?
- A Oudere werknemers hebben meer discipline.
B Oudere werknemers hebben meer ervaring.
C Oudere werknemers kunnen licht werk verrichten.
- 2 Wat doet Terlouw om haar oudere werknemers te ontlasten?
- A Ze heeft nieuwe, jongere werknemers benaderd.
B Ze heeft nieuwe, lichtere werkzaamheden gecreëerd.
C Ze laat oudere werknemers een opleiding volgen.
- 3 Hoe kijkt De Haan aan tegen de groter wordende groep 45-plussers?
- A Hij begrijpt dat hij meer werkzaamheden moet vinden die fysiek minder zwaar zijn.
B Hij ziet het als een probleem dat hij met persoonlijke ontwikkelingsplannen wil aanpakken.
C Hij ziet het niet als probleem zolang er ook genoeg jonge mensen in de organisatie komen.
- 4 Welk bedrijf heeft zijn ouderenbeleid het minst ver ontwikkeld?
- A het bedrijf van De Haan
B het bedrijf van Terlouw
C het bedrijf van Van Dongen
- 5 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A werkgevers adviseren meer oudere werknemers aan te nemen
B werkgevers bewust maken van het belang van een ouderenbeleid
C werkgevers duidelijk maken dat ze oudere werknemers langer in dienst moeten houden

Leren kiezen

Waar staan jongeren in hun ontwikkeling als ze 16, 17 of 18 jaar zijn, en al belangrijke (studie)keuzes moeten maken? Zijn ze daar eigenlijk wel aan toe? "Lang niet altijd", zegt ontwikkelingspsycholoog Michiel Westenberg. "We zetten ze veel te snel voor het blok."

Het kan behoorlijk verwarrend zijn. Voor je staat een adolescent van 17 met een lang lichaam, een zware stem en baardgroei, die zich volwassen gedraagt en dat in lichamelijk opzicht ook is. Maar zijn brein, en dat zie je niet, is ondertussen nog drastisch in verbouwing.

De psychosociale groei van adolescenten gaat gemiddeld veel trager dan hun lichamelijke ontwikkeling, zegt de Leidse ontwikkelingspsycholoog prof. Michiel Westenberg.

Zelfkennis en zelfinzicht, inzicht in andere mensen en in relaties: de hersendelen die daarbij betrokken zijn, ontwikkelen zich vaak nog tot het 21ste, 23ste of zelfs 25ste levensjaar. Daarbij zijn er grote verschillen tussen individuen, en tussen jongens en meisjes. Maar gemiddeld zijn adolescenten pas tussen hun 17de en 21ste in staat om een begin van een antwoord te formuleren op de identiteitsvraag: wie ben ik, en wat kan ik? "We weten dit al langer", zegt Westenberg. "Maar sinds een paar jaar krijgen we hier ook steeds meer bewijzen voor uit hersenonderzoek." Nog lang na de puberteit blijken hersendelen zich te ontwikkelen, vooral die delen die van belang zijn voor cognitieve en psychosociale vaardigheden. Dit geldt ook voor de verbindingen tussen verschillende hersendelen.

Ouders kunnen de psychosociale ontwikkeling wel een handje helpen, door het gedrag van pubers te 'spiegelen'. Door hen bijvoorbeeld regelmatig te vragen: Hoe voel je je? Wat denk je hiervan? Zou je dit een volgende keer weer zo doen?

"Identiteitsontwikkeling komt niet zomaar uit de lucht, of uit de hersenen vallen", zegt Westenberg. "De omgeving is daarbij ook van belang. Adolescenten die voor een studiekeuze staan, moeten zich afvragen:

Wat vind ik leuk? Wat zou ik goed kunnen? – en daartoe kunnen ze zeker uitgedaagd worden. Maar voor identiteitsontwikkeling heb je ook ervaring nodig. Je moet dingen kunnen uitproberen. Tegenwoordig vinden we het normaal dat jongeren ervaring opdoen met verschillende geliefdes voor ze tot een serieuze partnerkeuze komen. Gek genoeg vinden we dat voor studiekeuze niet nodig."

Daarom is uw stelling, dat de moderne studiekeuze vaak een soort 'blind date' is?

"Ja, want een praatje op een voorlichtingsdag of op zo'n grote opleidingsmarkt is veel te algemeen en abstract. Adolescenten kunnen zich bij zo'n opleiding nog niks voorstellen, én ze zijn zelf nog in ontwikkeling. Een dodelijke combinatie, want ze worden wel gedwongen om een keuze te maken. Op basis van onvoldoende informatie over zichzelf als subject – wie ben ik en wat kan ik? – en onvoldoende informatie over het object waar ze voor kiezen."

Op YouTube is een filmpje hierover te zien waarin een studente vertelt dat ze op haar 17de de verkeerde studiekeuze heeft gemaakt. Zij zegt, daarop terugkijkend: "Je bent nog niet echt jezelf. Je moet nog groeien als persoon."

"Zo is het precies. Dat meisje kreeg het advies om naar de politie-academie te gaan. Daar had ze grote twijfels over, maar ze is toch het eerste jaar gaan doen. Dat is belangrijk, want zo kon ze er zelf achterkomen dat dit niet bij haar paste. Dat wéét je niet als je 17 bent! Dat moet je ervaren. Zo bezien bestaat de 'verkeerde' studiekeuze niet. Het gevaar is alleen dat de omgeving druk gaat uitoefenen om zo'n opleiding toch af te maken. Dat is wat er op dit moment helaas gebeurt: de regering wil niet dat studenten switchen; dat kost te veel tijd en geld. De opleidingen willen het niet en de ouders ook niet, want je krijgt maar een paar jaar studiefinanciering. Bovendien ziet iedereen het als een vorm van falen, terwijl het eigenlijk ervaring opdoen is."

Drie tips van de psycholoog

- 100 * **Laat je niet gek maken, laat je niks aanpraten; er is niets mis met jou als je het niet goed weet. Het is eerder uitzonderlijk om al wél zeker te weten wat je wilt.**
- 105 * **Dring twijfels niet weg! Laat ze toe en oriënteer je breed. Ga bijvoorbeeld ook eens bij andere colleges zitten.**
- 110 * **Studeer fanatiek, dat is de enige manier om erachter te komen of je iets écht leuk vindt. Maar switch gewoon als je daar echt behoefte aan hebt.**
- 115 "Ik vind het goed dat jongeren een keuze moeten maken; dat dwingt ze om over zichzelf na te denken. Wat ik slecht vind, is de absoluteheid van die keuze, die nota bene voor de toekomst heel bepalend kan zijn.
- 120 Hebben jongeren eenmaal, na die blind date, een opleiding gekozen, dan worden ze door het bindend studieadvies en het systeem van studiefinanciering gedwongen om meteen veertig studiepunten te halen en vooral niet meer over hun keus na te denken."
- 125 **Er wordt u soms verweten dat u terug wilt naar de vrijblijvendheid: lekker lang experimenteren en 'jezelf ontdekken'.**
"Nee, want wat mij betreft mogen jongeren in de studie zelf best wat zwaarder onder druk gezet worden om te presteren.

- 130 Nu doen universiteiten en hogescholen van alles om studenten door dat eerste jaar heen te helpen, omdat ze zo gefixeerd zijn op rendement. Maar we moeten juist eisen stellen, zelfs hogere eisen, en ze hard laten werken. Pas als ze echt hun best moeten doen, kunnen jongeren ontdekken of een opleiding bij ze past. Niet alleen qua persoonlijkheid, maar ook qua talent: ben ik hier wel geschikt voor?"
- 135

En als ze ontdekken dat ze er niet geschikt voor zijn?

- 140 "Dan moeten ze niet vastgehouden worden in dat ene traject. Ze moeten meer snuffelruimte krijgen, wat makkelijk te organiseren zou zijn. Bijna elke studierichting heeft nu al een vrije studieruimte, maar die worden allemaal in het derde of vierde studiejaar gestopt. Dat is de wereld op z'n kop. Als je die vrije ruimte naar het eerste jaar haalt, geef je studenten meer keuzemogelijkheden, kunnen ze meer experimenteren en kunnen ze in dat eerste jaar toch voldoende punten halen om niet te veel vertraging op te lopen. Ik pleit voor meer flexibiliteit in ons hele onderwijssysteem, dus óók op de middelbare school. Want ook daar zwemt een leerling, zodra die een schooltype of een profiel heeft moeten kiezen, in een soort fuik zonder uitgang. Dat vind ik erg. We moeten jongeren in staat stellen met vallen en opstaan, net als bij leren lopen, een goede richting te vinden. Nu worden ze veel te snel voor het blok gezet."
- 145
- 150
- 155

Beantwoord vraag 6 tot en met 10 met behulp van de tekst "Leren kiezen" (pagina 6 en 7).

- 6 Hoe kan een ouder bijdragen aan de psychosociale groei van een jongere?
- A door aan de jongere vragen te stellen die hem helpen inzicht in zichzelf te krijgen
 - B door de jongere te adviseren bij het maken van een keuze voor een opleiding
 - C Dat kan niet. Psychosociale groei hangt af van de ontwikkeling van de hersenen.
- 7 Waarom vergelijkt Westenberg een studiekeuze met een partnerkeuze?
- A Je moet er vooraf niet te veel over nadenken, maar het gewoon uitproberen.
 - B Je moet je er eerst goed over laten informeren voordat je er aan begint.
 - C Je moet soms eerst dingen uitproberen, alvorens je de goede keuze maakt.
- 8 Westenberg zegt in regel 66 en 67 "Een dodelijke combinatie (...)". Over welke combinatie heeft hij het?
- A De informatie over de studie is te algemeen en te abstract.
 - B De student weet niet wie hij is en ook niet wat hij kan.
 - C De student weet te weinig over zichzelf en over de studie.
- 9 Fabian moet een studie kiezen, maar hij weet niet welke. Wat kan hij het beste doen, volgens Westenberg?
- A een studie kiezen en dan hard gaan studeren om te kijken of het de juiste studie is
 - B een studie kiezen en er alles aan doen om ervoor te zorgen dat hij het eerste jaar haalt
 - C ervoor zorgen dat hij zeker weet dat hij de juiste keuze maakt voordat hij aan een studie begint
- 10 Wie zal of wie zullen zich door de mening van Westenberg vooral gesteund voelen?
- A de jongeren die een studiekeuze moeten maken
 - B de minister van onderwijs die gaat over de studiefinanciering
 - C de ouders en opvoeders van jongeren

Deze tekst geeft advies over wat u moet doen als u wordt ontslagen.

Eerste hulp bij ontslag

Ontslagen worden lijkt voor de meeste werknemers niet aan de orde of een ver-van-mijn-bed-show. Toch is het handig om, al is het alleen maar voor het geval dat, een paar punten goed in uw hoofd te hebben. Op deze manier komt u niet voor vervelende verrassingen te staan als het u toch op een onverwacht moment overkomt.

1. Onder geen beding akkoord gaan met uw ontslag.

Zelfs al lijkt het dat uw werkgever u een uitstekend voorstel doet, dan moet u niet direct toehappen. Want hoe weet u dat u alle consequenties van het ontslag op een rij heeft? Weet u bijvoorbeeld of u een WW-uitkering zult krijgen als u akkoord gaat? En weet u of de u toegezegde ontslagvergoeding realistisch is? Staat uw werkgever eigenlijk wel in zijn recht als hij u ontslaat? Deze vragen moeten eerst worden onderzocht. Pas als u alle antwoorden glashelder hebt, bent u in staat het voorstel van uw werkgever op waarde te schatten.

2. Nergens voor tekenen. Zeg uw werkgever dat u zijn voorstel(len) in beraad houdt.

Wat gebeurt er als u tekent voor het ontslagvoorstel van uw werkgever? Dat heet in juridische termen 'het beëindigen van de arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden'. Een opzegtermijn is dan niet van toepassing. De wettelijke regels waar een werkgever zich in alle gevallen aan moet houden bij een ontslagzaak, gelden nu niet. De gevolgen voor uw uitkering kunnen zeer ernstig zijn. U zet uw recht op een WW-uitkering op het spel.

3. Laat uw werkgever duidelijk weten dat u beschikbaar blijft voor uw werk.

Als u niet bereid bent om bepaald werk te doen of als u niet beschikbaar bent voor het verrichten van arbeid, kan de werkgever een ontslagvergunning aanvragen. Dat heet in juridische termen 'verwijtbaar handelen'. Uw handelen wordt in zo'n geval vaak uitgelegd als het weigeren om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Ook hiermee brengt u uw recht op een WW-uitkering in gevaar.

4. Eis dat uw werkgever schriftelijk bevestigt wat u is meegedeeld.

Waarom is een schriftelijke bevestiging door uw werkgever belangrijk? Het geldt als een bewijsstuk. Een ontslagjurist is hiermee beter in staat om uit te maken of het aangezegde ontslag voldoet aan de eisen die de wet stelt. Er wordt dan ook duidelijk in hoeverre bezwaar tegen uw ontslag kansrijk is en in hoeverre een gouden handdruk aan de orde is.

5. Teken schriftelijk bezwaar aan tegen uw ontslag.

Het maakt niet uit op welke manier u bent ontslagen: u kunt altijd protest aantekenen. Het is verstandig om daarbij de hulp in te roepen van een arbeidsdeskundig jurist. Die kan u helpen met het opstellen van een brief waarin u dat bezwaar kenbaar maakt. Denk eraan dat u uw bezwaarbrieven aangetekend verstuurt. U moet in de brief duidelijk motiveren waarom u tegen uw ontslag stelling neemt. Vergeet vooral niet om in deze brief ook aan te geven dat u bij uw werkgever wilt blijven werken.

6. Roep hulp in en vraag advies.

Bij een (dreigende) ontslagsituatie is het zeer verstandig om hulp in te roepen van iemand die u bij kan staan bij de vele vragen die dan op u afkomen.

Beantwoord vraag 11 tot en met 15 met behulp van de tekst "Eerste hulp bij ontslag" (pagina 10).

- 11 Wat wil de schrijver bij punt 1 duidelijk maken?
- A dat akkoord gaan met ontslag grote gevolgen kan hebben
 - B dat een ontslagvergoeding vaak aantrekkelijker lijkt dan een uitkering
 - C dat u eerst goed moet uitzoeken of u wel ontslagen mag worden
- 12 U bent werknemer. Wanneer kunt u uw recht op een uitkering verliezen?
- A als u een ontslagvergoeding accepteert
 - B als u een ontslagvoorstel ondertekent
 - C als u een ontslagzaak begint
- 13 Welke zaken kunt u het beste op schrift (laten) zetten in een ontslagprocedure?
- A de 'beëindiging met wederzijds goedvinden' van uw arbeidsovereenkomst
 - B de bevestiging van uw recht op een WW-uitkering
 - C het ontslagvoorstel en uw bezwaar hiertegen
- 14 Uw werkgever heeft u net ontslagen. Wat adviseert deze tekst u?
- A Neem geen overhaaste beslissingen en zoek een deskundige om te helpen.
 - B Probeer het eerst met uw werkgever eens te worden voordat u iets ondertekent.
 - C Voorkom een rechtszaak door direct hulp in te schakelen van een arbeidskundig jurist.
- 15 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A de lezer adviseren om nooit een ontslagvoorstel van de werkgever te ondertekenen
 - B de lezer ervan overtuigen om bij ontslag deskundige hulp in te schakelen
 - C de lezer informeren wat een werknemer het beste kan doen bij ontslag

Over de Nederlandse Gebarentaal

1. Gebarentalen zijn de natuurlijke talen van de doven

Gebarentalen bestaan al zolang er dove mensen zijn omdat overal waar doven samenkomen vanzelf een gebarentaal ontstaat. Het zijn visuele talen met een eigen gebarenschat en grammaticale structuur. Tijdens een congres in 1880, in Milaan, besloot de meerderheid van de aanwezige horende onderwijzers van dovenscholen dat het gebruik van gebaren moest worden tegengegaan. Gebaren zouden de ontwikkeling van het spreken in de weg staan. Bovendien zouden gebarentalen geen volwaardige talen zijn, maar primitieve gesticulatie. Ondanks deze onderdrukking van gebarentalen bleven de meeste doven gebaren. De laatste jaren is het respect voor gebarentalen weer groeiende, mede dankzij taalwetenschappelijk onderzoek dat aantoonde dat gebarentalen volwaardige talen zijn. Op voorspraak van de Commissie Nederlandse Gebarentaal – ingesteld door destijds de staatssecretarissen Terpstra en Netelenbos – is de Nederlandse gebarentaal enige tijd geleden door de regering erkend.

2. Gebarentaal is niet internationaal

Een veelvoorkomend misverstand is dat gebarentaal internationaal is. Over het algemeen zijn gebarentalen landtalen, terwijl iedere landtaal ook zijn dialecten kent. Er bestaat dus bijvoorbeeld een Franse, Spaanse, Zweedse, Amerikaanse en Japanse gebarentaal. Toch kunnen dove mensen uit verschillende landen vrij gemakkelijk een weliswaar niet te diepgaand gesprek met elkaar voeren. Grammaticale regels van gebarentalen lijken namelijk op elkaar. Bovendien hebben alle gebarentalen beeldende (iconische) en niet-beeldende (arbitraire) gebaren. In internationale contacten laten doven de arbitraire gebaren zoveel mogelijk achterwege en gebruiken zij vooral de beeldende gebaren. Bij iconische gebaren is er een relatie tussen (een deel van) een voorwerp, de beweging ervan en het gebaar. Bij het gebaar voor 'bal' maak je een bal met je handen in de lucht. Bij het gebaar voor 'fiets' doe je de beweging van de trappers na. Overigens maken iconische gebaren maar een derde deel van het lexicon uit en zijn niet alle iconische gebaren meteen begrijpelijk.

3. De Nederlandse Gebarentaal kent vijf dialecten

Er zijn in Nederland vijf gebarendialecten, die rondom de scholen en instituten voor doven zijn ontstaan: in de regio's Amsterdam, Rotterdam, Groningen, Voorburg en Eindhoven. Zo komen er voor het woord 'schoon' vier verschillende gebaren in de regio's voor, maar is het gebaar voor 'terug' in alle regio's hetzelfde. Overigens is het merendeel van de gebaren in alle regio's hetzelfde.

4. Gebarentalen zijn levende talen

Net als bij de gesproken talen verdwijnen er oude gebaren en komen er nieuwe gebaren bij, zoals het gebaar voor aids, computer, therapeut, printer, raket en mobiele telefoon. Omdat de Nederlandse Gebarentaal zo lang onderdrukt is geweest, was de gebarenschat beperkt. Er moesten in snel tempo heel veel nieuwe gebaren worden 'gemaakt'. Bovendien zijn er steeds meer doven die een opleiding volgen, bijvoorbeeld tot psychiater, computerdeskundige of maatschappelijk werker. Die studies brengen nieuwe begrippen met zich mee, waarvoor gebaren moeten ontstaan.

5. Gebarentalen zijn niet gemakkelijk te leren

Gebarentalen zijn visueel-manuele talen die gebruikmaken van de ruimte. Er wordt dus nogal wat van de beginnende gebaarder verwacht: een goede, fijne motoriek, een aantrekkelijke en duidelijke gezichtsexpressie, een visuele instelling en oog voor detail. In Nederland is gesticuleren niet netjes en wijzen mag niet. Je hoort de handen in de schoot te laten rusten en geen gekke bekken te trekken. Onze Nederlandse stijfheid staat ons in de weg om eens een gebaar te maken. Bovendien staat er nog weinig over gebarentalen op papier. Er is nog geen uitgebreid gebarenwoordenboek en grammatica van de Nederlandse Gebarentaal. Ten slotte is het oefenen in de praktijk – net als bij andere vreemde talen – heel belangrijk. Men leert sneller Frans door een jaar in Frankrijk te wonen, dan uit een boek.

6. Gebarentalen zijn niet eenvoudig

In gebarentalen kan je over van alles van gedachten wisselen: wetenschap, kunst, God, politiek, filosofie, theorieën. Soms denken mensen dat je in gebarentalen alleen over concrete dingen kunt communiceren. Dat komt omdat ze als eerste de algemeen bekende en iconische gebaren herkennen. Algemeen bekende gebaren worden ook door horenden gebruikt. Bijvoorbeeld: 'gek' (wijsvinger op voorhoofd), 'lekker' (met de hand schudden naast het hoofd) of 'geld' (met de duim over de wijsvinger wrijven). Bij iconische gebaren bestaat er een duidelijk verband tussen het voorwerp of de handeling en het gebaar. Bijvoorbeeld 'melk' (alsof je een koe melkt) of 'fiets' (de ronddraaiende beweging van de trappers). De betekenis van iconische gebaren is, eenmaal toegelicht, voor horende mensen gemakkelijk te onthouden. Er zijn veel gebaren die door de expressie en de lichaamshouding steeds een andere betekenis hebben. Bijvoorbeeld: de gebaren voor 'geïrriteerd', 'kwaad' en 'woedend' lijken op elkaar. Het verschil zit in de expressie en de grootte en felheid van het gebaar.

7. Er bestaat niet voor ieder woord een gebaar en voor ieder gebaar een woord

Sommige woordsoorten komen in de gebarentalen niet voor. Er worden geen lidwoorden zoals 'een', 'de' en 'het' gebruikt. In sommige gesproken talen, zoals het Chinees, overigens ook niet. Het werkwoord 'zijn' komt niet voor en het hulpwerkwoord 'hebben' wordt niet gebruikt. Werkwoorden worden anders vervoegd dan in een gesproken taal. Het woord 'heel' in de zin van 'heel lief' of 'heel mooi' bestaat ook niet. Het verschil tussen 'lief' en 'heel lief' wordt uitgedrukt door de expressie. Er bestaat ook geen gebaar voor 'te' (als bijwoord van graad). 'Te' zie je aan de negatieve gezichtsuitdrukking. De expressie geeft het verschil aan tussen 'mooi' en 'te mooi'. Soms bestaan er voor één woord, zoals 'op' of 'uit', verschillende gebaren. 'Uit' wordt in de zin 'Het boek is uit' anders gebaard dan in de zin 'Het is uit tussen ons'.

8. Gebarentalen zijn uiteindelijk even snel als gesproken talen

Gebarentalen zijn niet sneller, maar ook niet langzamer dan gesproken talen. Het kost gemiddeld meer tijd om een gebaar te maken dan om een woord uit te spreken. Gebarentalen hebben echter de mogelijkheid van simultaneïteit, dat wil zeggen: verschillende stukjes informatie kunnen tegelijkertijd worden gegeven. De zin 'Ik ben niet ziek' bestaat uit vier woorden die na elkaar moeten worden uitgesproken. In de Nederlandse Gebarentaal wordt eerst het gebaar voor 'ik' gemaakt, het werkwoord 'zijn' bestaat niet, daarna wordt het gebaar voor 'ziek' gemaakt, terwijl gelijktijdig (simultaan) 'nee' wordt geschud. Dus hoewel soms de gesproken taal sneller is en dan weer de gebarentaal, is er gemiddeld geen verschil.

Beantwoord vraag 16 tot en met 20 met behulp van de tekst "Over de Nederlandse Gebarentaal" (pagina 12 en 13).

- 16 Waarom is in 1880 besloten dat doven geen gebaren meer mochten gebruiken?
- A omdat doven dan moeilijker gesproken taal zouden kunnen leren
B omdat er eerst een internationale gebarentaal moest worden ontwikkeld
C omdat taalwetenschappelijk aangetoond was dat gebarentalen primitief waren
- 17 Elk land kent zijn eigen gebarentaal. Toch kunnen doven uit verschillende landen elkaar redelijk begrijpen. Hoe komt dat?
- A De gebaren lijken op elkaar, alleen de grammatica en dus de volgorde is verschillend.
B De gebaren zijn voor een derde deel internationaal en voor twee derde deel nationaal.
C Een derde van de gebaren wordt uitgedrukt in beelden en de grammatica lijkt op elkaar.
- 18 Welke overeenkomst is er tussen gesproken talen en gebarentalen?
- A Beide talen hebben dezelfde grammaticale regels.
B Beide talen hebben iconische woorden en gebaren.
C Beide talen zijn levende talen en hebben dialecten.
- 19 Waarom is gebarentaal gemiddeld toch net zo snel als gesproken taal?
- A omdat in gebarentaal veel informatie tegelijk kan worden gegeven
B omdat veel woorden in gebarentaal sneller uitgebeeld worden
C omdat woorden en gebaren gemiddeld even lang zijn
- 20 Wat is het doel van deze tekst?
- A lezers achtergrondinformatie geven over gebarentaal
B lezers informeren over de voor- en nadelen van gebarentaal
C lezers overtuigen van het nut van gebarentaal

Deze tekst komt uit een tijdschrift voor ouders over opvoeding. De tekst beschrijft wat er gebeurt met mensen als ze verliefd zijn.

Verliefd

Tot over m'n oren

Ze eten niet meer, staren dromerig voor zich uit, zijn om het minste of geringste blij of boos en houden als een bezetene hun mobieltje in de gaten. De diagnose kan een leek natuurlijk stellen, dit betreft een ernstig geval van verliefdheid. Maar wat gebeurt er eigenlijk precies als iemand verliefd is?

Verslaafd

'Liefde is een vreemde ziekte.' Biologen trekken tegenwoordig steeds vaker de vergelijking tussen verliefdheid en een ziekte of verslaving. De Amerikaanse antropologe Helen Fisher zegt in haar laatste boek *Waarom we liefhebben*: 'Verliefdheid is als een verslaving. Het gaat samen met grote afhankelijkheid, enorme stemmingswisselingen en intens verlangen. Eerst is het genoeg elkaar alleen op woensdag en zaterdag te zien. Dan willen ze elkaar eigenlijk iedere dag zien en uiteindelijk willen ze samenwonen. Wordt iemand gedumpt? Dan krijgt hij vaak echte ontwenningsverschijnselen, met alle lichamelijke gevolgen van dien.'

Hormonen

Fisher stelt dat verliefdheid niet zozeer een emotie is, maar net als honger en dorst een drift. Eigenlijk is het een chemische reactie in de hersenen. Bij verliefdheid worden dezelfde hersengebieden geactiveerd als bij het winnen van een prijs of het krijgen van een compliment. Vandaar dat verliefde mensen zich zo goed voelen. Bij verliefdheid scheiden de hersenen dopamine af. Dat veroorzaakt slapeloosheid, hongerverlies, intense energie en sterk gefocuste aandacht. Ook komt er, net als bij angst, adrenaline vrij, die spieren voorbereidt op actie. De bloedvaten vernauwen, de hartslag en bloeddruk gaan omhoog, de spijsvertering gaat op een laag pitje en de zintuigen en het brein zijn extra alert. Een verliefd persoon staat dus de hele tijd op scherp en dat kan wel eens vermoeiend zijn.

Hersenscan

Om het soms absurde gedrag van verliefde mensen beter te kunnen begrijpen, hebben wetenschappers de afgelopen jaren menig

verliefd mens aan een hersenscan onderworpen. Mannen en vrouwen voelen zich ongeveer hetzelfde als ze verliefd zijn, maar de scans lieten een paar kleine verschillen zien. Zo bleek dat bij vrouwen de delen die voor herinneringen en het geheugen zorgen, geactiveerd werden. Terwijl bij verliefde mannen het hersendeel dat voor visuele verwerking van informatie zorgt, actief werd. Vandaar misschien dat meisjes en vrouwen vaak levenslang hun best doen om er mooi uit te zien.

Blind

Het gezegde 'liefde maakt blind' blijkt heel letterlijk genomen te moeten worden. Mensen die onder een MRI-scan gelegd werden terwijl ze naar een foto van hun geliefde keken, reageerden uiteraard positief. Het beloningscentrum in hun hersenen werd duidelijk actief, maar dat was niet het enige. Andere hersenkernen, betrokken bij negatieve gevoelens en sociale afkeuring, werden bij het kijken naar de foto juist op non-actief gesteld. Uw dochter vertellen dat haar lief zijn afspraken nauwelijks nakomt of grof praat, is dus zinloos. De irritante trekjes worden niet meer gezien en het enige dat telt is de liefde.

Liefdesverdriet

Maar wat als aan al dat moois een eind komt of de verliefdheid niet wederzijds blijkt? Een puber met liefdesverdriet in huis is een soort plaatselijke depressie. Antropologe Helen Fisher raadt mensen met liefdesverdriet wederom aan zichzelf als een verslaafde te beschouwen. Eentje die wil afkicken welteverstaan. Daarvoor moeten ze eenzelfde soort procedure volgen als bijvoorbeeld de Anonieme Alcoholisten. Ze moeten kaarten en brieven weggooien, niet bellen, niet schrijven om zo de persoon uit hun systeem te verbannen. Ze moeten nieuwe dingen ondernemen met vrienden en zorgen dat ze niet te veel alleen zijn. Ook sporten beveelt ze aan, ook al zijn mensen in zo'n geval vaak te depressief om een stap te verzetten. Maar uiteindelijk zullen de hersenen zich herstellen en komt er weer een moment van opnieuw verliefd worden.

Beantwoord vraag 21 tot en met 26 met behulp van de tekst "Verliefd" (pagina 16).

- 21 Iemand die verliefd is, voelt zich heel goed. Hoe komt dat?
- A doordat bepaalde zintuigen de hele dag actief zijn
 - B doordat er bepaalde hersengebieden worden geactiveerd
 - C doordat er bij verliefdheid adrenaline vrijkomt
- 22 Waarom vergelijkt Helen Fisher verliefdheid met een ziekte?
- A omdat verliefd zijn, net als een ziekte, een lichamelijke reactie geeft
 - B omdat verliefd zijn vaak samengaat met vermoeidheid
 - C omdat verliefd zijn veel prikkels in het lichaam veroorzaakt
- 23 Waarom zijn verliefde mensen snel vermoeid?
- A omdat ze de hele tijd alert zijn
 - B omdat ze minder energie hebben
 - C omdat ze minder slapen
 - D omdat ze te weinig eten
- 24 Waarom willen meisjes en vrouwen er volgens de tekst hun leven lang mooi uitzien?
- A omdat verliefde mannen meer visueel zijn ingesteld
 - B omdat vrouwen en meisjes meer visueel zijn ingesteld
 - C omdat ze willen opvallen voor mannen met een slecht geheugen
- 25 Een meisje is verliefd op een jongen die niet eerlijk is. Heeft het volgens de tekst dan zin om haar te vertellen dat ze het contact beter kan stoppen?
- A Ja, maar ze zal daar een negatieve reactie op geven.
 - B Nee, als ze verliefd is, zal ze die oneerlijkheid accepteren.
 - C Nee, want door die verliefdheid zal ze dat niet geloven.
- 26 Uw dochter heeft liefdesverdriet. Wat kan zij volgens de tekst het beste doen?
- A bij andere mensen en activiteiten afleiding zoeken
 - B een laatste brief schrijven aan degene waarop ze verliefd is
 - C medicijnen nemen tegen de depressie
 - D zorgen dat ze op iemand anders verliefd wordt

Deze tekst gaat over Siemens, een internationaal bedrijf dat ook in Nederland is gevestigd.

Siemens Nederland N.V.

Wil je wat meer? Kom naar Siemens

Een leven lang bij dezelfde baas is verleden tijd? Eerlijk gezegd zouden we niet weten waarom. Siemens Nederland is op zoveel markten actief en het aanbod van functies is zo divers dat iedere vakman er wel twee arbeidzame levens zou kunnen doorbrengen.

Bijna ieder jaar starten zo'n honderd werknemers hun loopbaan bij Siemens Nederland. Met vijf tot tien jaar ervaring op zak weten zij meestal nauwkeurig in welke markten hun interesses liggen, voor welke functies ze belangstelling hebben en welke ambities nog aan de horizon liggen. Toch worden ze uitvoerig begeleid in hun keuze voor een loopbaan bij Siemens Nederland.

Ruimte voor professionals

Als hightech onderneming is Siemens actief op uiteenlopende markten. We zetten onze kennis en ervaring in voor de ontwikkeling en uitvoering van elektrotechnische en elektronische apparatuur en intelligente systemen: van havenoverslagsystemen tot wasautomaten, van computers tot hogesnelheidstreinen, van elektriciteitscentrales tot mobiele telefoons, van nierenvergruizers tot systemen voor snelwegsignalering. Met name voor ervaren mensen met een achtergrond in de elektrotechniek, werktuigbouwkunde, informatica, bedrijfseconomie, technische bedrijfskunde of accountancy bieden we interessante banen met veel mogelijkheden voor een brede ontwikkeling. In de werkvelden Verkoop, Verkoopondersteuning, Projectmanagement, Productmanagement, Controlling, Logistiek, Inkoop en Engineering kunnen we altijd ervaren professionals gebruiken.

Loopbaanbegeleiding en Jobrotation

Vanaf het moment dat je bij ons komt werken, is de blik op je toekomst gericht. Opleidingen, trainingen en cursussen behoren tot de standaard arbeidsvoorwaarden. Ook Jobrotation is in het arbeidscontract opgenomen en een begrip binnen Siemens; elk jaar wisselt tussen de tien en vijftien procent van de medewerkers intern van baan. Opdat ze zich blijven ontwikkelen en nieuwe talenten kunnen toevoegen aan hun arsenaal van vaardigheden.

Sociaal personeelsbeleid

Hoewel Siemens een grote onderneming is, is de organisatiestructuur plat en informeel. Met veel ruimte voor autonomie, vrijheid en een grote mate van eigen verantwoordelijkheid. Het informele karakter is ook af te lezen aan de coachende, niet autoritaire manier van leidinggeven die Siemens al jaren in de praktijk brengt.

Geïnteresseerd?

Nieuwsgierig geworden? Neem een kijkje op www.siemens.nl/career en stuur je sollicitatie via e-mail: career@siemens.nl

Aantal medewerkers (±): 417.000; waarvan 3.100 in Nederland
Omzet totaal: € 84 miljard / nationaal: € 1,56 miljard

Siemens Nederland N.V.
Postbus 16068
2500 BB Den Haag
Tel. 070-3332274 Fax 070-3331276
Contactpersoon: Dhr. Jack van Hove
Afdeling: Human Relations
e-mail: career@siemens.nl
www.siemens.nl/career

SIEMENS

Beantwoord vraag 27 tot en met 31 met behulp van de tekst "Siemens Nederland N.V." (pagina 18).

- 27 Wat is het doel van deze tekst?
- A ervaren mensen werven voor Siemens
 - B medewerkers van Siemens op de verschillende carrièremogelijkheden wijzen
 - C pas afgestudeerden attenderen op hun kansen bij Siemens
 - D werkzoekenden informeren over het personeelsbeleid bij Siemens
- 28 In de eerste alinea staat: *Een leven lang bij dezelfde baas is verleden tijd?* Is de schrijver van de tekst het hier wel of niet mee eens?
- A Hij is het ermee eens.
 - B Hij is het er niet mee eens.
 - C De schrijver heeft hier geen mening over.
- 29 Waarom begeleidt Siemens ook mensen met veel werkervaring bij hun loopbaan?
- A omdat zij juist vaak twijfelen over hun toekomst
 - B om te kijken bij welke functie ze het beste passen
 - C Dat wordt in de tekst niet uitgelegd.
- 30 Wat verstaat Siemens onder *jobrotation*?
- A dat iedereen elk jaar een nieuwe, interne functie krijgt
 - B dat ieder jaar een aantal mensen een nieuwe interne functie krijgt
 - C dat ieder jaar een aantal mensen een opleiding volgt
- 31 David is projectleider bij een ICT-bedrijf en wil graag bij Siemens werken. Hij draagt graag de verantwoordelijkheid voor een groot project en controleert het liefst alles zelf. Van zijn medewerkers verwacht hij dat zij precies doen wat hij zegt. Past hij als leidinggevende bij Siemens?
- A ja
 - B nee
 - C Dat wordt uit de tekst niet duidelijk.

Deze tekst bevat enkele paragrafen uit de regelgeving voor trouwen, samenwonen en geregistreerd partnerschap, onder andere rondom kinderen. Lees eerst de vraag. Zoek het antwoord in de tekst.

14. Wat zijn uw rechten en plichten?

Als u trouwt of een geregistreerd partnerschap sluit, hebt u een aantal rechten en plichten. Deze staan in de wet. Bij een samenlevingscontract gelden alleen de rechten en plichten die u samen hebt vastgelegd in het contract. Hieronder leest u de belangrijkste rechten en plichten.

Elkaars achternaam gebruiken

Alleen als u getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt, mag u elkaars achternaam gebruiken. U mag daarnaast uw eigen achternaam gebruiken, maar dat hoeft niet. Als u officiële stukken invult, moet u wel uw eigen achternaam gebruiken. Bijvoorbeeld bij een belastingaangifte. Hebt u een samenlevingscontract? Dan kunt u alleen uw eigen achternaam gebruiken.

Aangetrouwde familie

Als u trouwt of een geregistreerd partnerschap sluit, wordt uw familie aangetrouwde familie. Dat noemen we aanverwanten. Aangetrouwde familie heeft bepaalde rechten. Zij hoeven bijvoorbeeld in een rechtszaak niet altijd te getuigen tegen u, de aangetrouwde partner.

Bij een samenlevingscontract wordt uw familie geen aangetrouwde familie.

Beslissingen nemen

Bent u getrouwd of hebt u een geregistreerd partnerschap? Dan hebt u soms toestemming van elkaar nodig om beslissingen te nemen.

Bijvoorbeeld als u uw huis verkoopt, of als u iets koopt op afbetaling. In een samenlevingscontract kunt u hier samen afspraken over maken. Maar dat hoeft niet.

Rechtsgevolgen voor anderen

Als u trouwt of een geregistreerd partnerschap sluit, heeft dat soms ook gevolgen voor anderen. U hoeft bijvoorbeeld in een rechtszaak niet verplicht te getuigen tegen uw echtgenoot of geregistreerde partner of zijn of haar naaste familie. Een samenlevingscontract heeft geen gevolgen voor anderen. Maar dit wordt wel steeds meer zo. Een samenlevingscontract dat u bij de notaris hebt gesloten is bijvoorbeeld voor een pensioenfonds vaak een bewijs van samenleving.

Onderhoudsplicht

Bent u getrouwd of hebt u een geregistreerd partnerschap? Dan moet u elkaar onderhouden. Dat is de onderhoudsplicht. U moet ook samen de kosten van het huishouden betalen. Hebt u een samenlevingscontract? Dan kunt u zelf bepalen of u afspraken wilt maken over de kosten van het huishouden en de onderhoudsplicht.

Vermogen en bezittingen

Als u getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt en u maakt geen andere afspraken bij de notaris, dan zijn al uw spullen van u samen. Dit heet gemeenschap van goederen. Wilt u dit niet? Dan kunt u bij de notaris andere afspraken maken. Deze afspraken zet u in de huwelijksvoorwaarden of partnerschapsvoorwaarden.

Met een samenlevingscontract zijn uw spullen niet altijd van u samen. Maar dat kan wel, bijvoorbeeld als u samen een huis koopt en dat ook op allebei uw namen zet. U kunt hier afspraken over maken.

Erfenis

Bent u getrouwd of hebt u een geregistreerd partnerschap? Dan erft u automatisch van elkaar. Als u een samenlevingscontract hebt, erft u niet automatisch van elkaar. Daarvoor moet u een testament laten maken bij de notaris. In een samenlevingscontract kunt u wel afspreken dat degene die het langst leeft, recht heeft op de spullen die van u samen zijn.

Pensioen

Vaak hebt u elke maand recht op nabestaandenpensioen als uw partner overlijdt. Hebt u een samenlevingscontract? Dan kunt u daarin afspraken maken over uw pensioen. De meeste pensioenfondsen vragen om een samenlevingscontract dat u bij de notaris hebt gesloten. Pas dan hebt u recht op partnerpensioen.

15. Wat zijn de gevolgen als u kinderen krijgt?

Als u kinderen krijgt, zijn de gevolgen verschillend voor de volgende samenlevingsvormen:

- het huwelijk tussen een man en een vrouw;
- het huwelijk tussen twee mannen of twee vrouwen, een geregistreerd partnerschap of een samenlevingscontract.

In dit informatieblad leest u kort over deze gevolgen. Meer informatie vindt u in het informatieblad Gezag, omgang en informatie.

Het huwelijk tussen een man en een vrouw

Wordt uw kind geboren terwijl u getrouwd bent? Dan bent u samen volgens de wet de ouders van dit kind, ook als de man niet de biologische vader is. U hebt door uw huwelijk automatisch een familierechtelijke band met uw kind. Deze familierechtelijke band heeft gevolgen. Het kind erft bijvoorbeeld automatisch van de ouders. En u hebt meestal automatisch allebei het gezag over uw kind.

Het huwelijk tussen twee mannen of twee vrouwen, een geregistreerd partnerschap en een samenlevingscontract en alle andere manieren om samen te leven

Bij deze samenlevingsvormen krijgt alleen de moeder automatisch een familierechtelijke band met het kind. De partner kan een familierechtelijke band met het kind krijgen door het te erkennen of te adopteren. Over erkenning en adoptie leest u meer in hoofdstuk 16 en 17.

Hieronder leest u de belangrijkste regels voor deze samenlevingsvormen.

- De vrouw die het kind krijgt, is volgens de wet de moeder van het kind.
- De man die het kind erkent, is volgens de wet de vader van het kind.
- Een vrouw kan een kind niet erkennen, maar wel adopteren.
- Als u het kind van uw partner verzorgt en opvoedt, hebt u niet vanzelf een familierechtelijke band met het kind. Daarvoor moet u het kind erkennen of adopteren. U kunt wel het gezamenlijk gezag krijgen over het kind. Kijk voor meer informatie in hoofdstuk 18.

Hieronder geven we voorbeelden van manieren om samen te leven en de gevolgen als u kinderen krijgt.

Huwelijk tussen twee mannen

Is één van u de officiële vader van het kind? Dan kan uw partner het kind adopteren. Of u kunt het gezamenlijke gezag aanvragen. Uw partner kan het kind niet erkennen.

Huwelijk tussen twee vrouwen

Is één van u de moeder van het kind? Dan kan uw partner het kind adopteren. Als het kind niet is erkend door een man, hebt u beiden het gezamenlijke gezag over het kind. U moet dan wel voldoen aan de voorwaarden om gezag te mogen hebben. Uw partner kan het kind niet erkennen.

Geregistreerd partnerschap tussen een man en een vrouw

Hebt u een geregistreerd partnerschap? Dan is de vrouw de moeder van het kind. De man kan het kind erkennen en is dan volgens de wet de vader. Dan krijgt hij automatisch het gezag over het kind. Hij moet dan wel voldoen aan de voorwaarden om gezag te mogen hebben.

Geregistreerd partnerschap tussen twee mannen

Is één van u de officiële vader van het kind? Dan kan uw partner het kind adopteren. Of u kunt het gezamenlijke gezag aanvragen. Uw partner kan het kind niet erkennen.

Geregistreerd partnerschap tussen twee vrouwen

Is één van u de moeder van het kind? Dan kan uw partner het kind adopteren. Als het kind niet is erkend door een man, hebt u samen het gezamenlijke gezag over het kind. U moet dan wel voldoen aan de voorwaarden om gezag te mogen hebben. Uw partner kan het kind niet erkennen.

Samenlevingscontract

Hebt u een samenlevingscontract? Dan is de vrouw de moeder van het kind. De man kan het kind erkennen en is dan de vader. Hij heeft dan niet automatisch het gezag. Samen met de moeder kan hij het gezag aanvragen bij de griffie van de rechtbank. U moet hiervoor een formulier invullen. Wil de moeder dit niet? Dan kan de vader het gezag aanvragen bij de rechter.

16. Hoe kunt u een kind erkennen?

Alleen een man kan een kind erkennen. U kunt een kind erkennen als u een geregistreerd partnerschap hebt of samenwoont. Als u een kind erkent, wordt u de officiële vader van het kind. U moet daarvoor naar de ambtenaar van de burgerlijke stand, of naar een notaris.

U kunt het kind al voor de geboorte erkennen. Maar u kunt het ook bij de geboorte-aangifte doen, of op een later moment. Het beste is om het kind al voor de geboorte te erkennen. Dan heeft u tijdens de geboorte ook al de familierechtelijke band met uw kind. En u heeft meteen de rechten en plichten van het ouderschap.

Wat zijn de voorwaarden?

Wilt u een kind erkennen? Dan gelden de volgende voorwaarden:

- u kunt alleen een kind erkennen als u 16 jaar of ouder bent;
- wilt u een kind erkennen dat jonger is dan 16 jaar? Dan moet de moeder vooraf schriftelijk toestemming geven;
- is het kind 12 jaar of ouder? Dan moet ook het kind vooraf toestemming geven;
- bent u getrouwd met iemand anders dan de moeder van het kind? Dan kunt u het kind alleen erkennen als u een persoonlijke band hebt met het kind. Dat moet de rechter dan vaststellen. U kunt het kind ook erkennen als u een band hebt met de moeder van het kind die lijkt op een huwelijk. Dat is bijvoorbeeld zo als u met de moeder van het kind samenwoont, terwijl u (nog) met iemand anders getrouwd bent. U brengt bijvoorbeeld veel tijd door met het kind;
- bent u directe familie van de moeder? Dan mag u het kind niet erkennen. Dit geldt alleen voor ouders en kinderen, grootouders en kleinkinderen en broers en zussen;
- staat u onder curatele omdat u een geestelijke stoornis hebt? Dan hebt u toestemming nodig van de kantonrechter.

17. Wanneer kunt u een kind adopteren?

Als u het kind van uw partner verzorgt en opvoedt, hebt u niet vanzelf een familierechtelijke band met het kind. Als u die familierechtelijke band wel wilt, kunt u het kind adopteren. Als u het kind van uw partner adopteert, wordt u ook de ouder van het kind. Het kind heeft dan geen familiebanden meer met de andere ouder. Om een kind te adopteren, moet u een verzoek indienen bij de rechtbank. U hebt ook een advocaat nodig. Er zijn wel voorwaarden om een kind te kunnen adopteren. Wilt u hierover meer informatie? Lees dan de informatiebladen *Adoptie van een kind in Nederland* en *Een kind adopteren*.

18. Wat zijn de gevolgen voor het gezag over uw kinderen?

Als u gezag hebt over een kind, dan bent u verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het kind. U bent dan ook de wettelijk vertegenwoordiger van het kind. Dat betekent dat u een handtekening kan zetten voor uw kind. Er zijn twee soorten gezag: ouderlijk gezag en gezamenlijk gezag. U hebt ouderlijk gezag als u de ouder bent van het kind. Gezamenlijk gezag is het gezag van een ouder en een niet-ouder over een kind.

U bent samen de ouders van het kind

Bent u samen de ouders van het kind? Dan zijn er drie mogelijkheden:

- u bent getrouwd als het kind geboren wordt. Dan krijgt u samen het ouderlijk gezag;
- u hebt een geregistreerd partnerschap. Als de man het kind erkent, krijgt u samen het ouderlijk gezag;
- u hebt een samenlevingscontract of u woont samen zonder contract. De man moet het kind eerst erkennen. Daarna moet hij samen met de moeder een verzoek indienen bij de rechtbank om het gezamenlijk gezag te krijgen. Hiervoor vult u het formulier *Verzoek tot het gezamenlijk uitoefenen van het gezag over een minderjarige in*. U kunt dit formulier vinden bij de rechtbank of op www.rechtspraak.nl. Als de moeder niet mee wil werken aan dit verzoek, dan moet de man aan de rechter vragen of hij samen met de moeder het gezag over het kind kan krijgen. Of in plaats van de moeder. Hiervoor heeft hij een advocaat nodig.

Eén ouder, één niet-ouder

Eén van u is de ouder, en één is niet-ouder. Dan zijn er twee mogelijkheden:

- u bent getrouwd of u hebt een geregistreerd partnerschap. En het kind heeft geen andere ouder. Dan krijgt u samen automatisch het gezamenlijk gezag;
- u bent getrouwd, hebt een geregistreerd partnerschap of een samenlevingscontract. En het kind heeft nog een andere ouder. Dan moet u een verzoek indienen bij de rechtbank om het gezamenlijk gezag te krijgen. U hebt dan een advocaat nodig.

Geen gezag, wel onderhoudsplicht

Het kan zijn dat u wel de officiële ouder van het kind bent, maar geen gezag hebt. U hebt dan toch een onderhoudsplicht. Het kan ook zo zijn dat u niet de officiële ouder bent, maar de zogenaamde stiefouder. U bent stiefouder als u met de ouder van het kind getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt gesloten. In dat geval hebt u als niet-ouder toch een onderhoudsplicht. Wilt u meer informatie over gezag? Lees dan het informatieblad *Gezag, omgang en informatie*.

19. Wat zijn de gevolgen voor de achternaam van uw kinderen?

Bent u getrouwd?

Bent u getrouwd? En bent u samen de ouders van het kind? Dan kunt u bij de geboorte van uw eerste kind kiezen welke achternaam het krijgt. Maakt u geen keuze? Dan krijgt uw kind de achternaam van de vader. Uw volgende kinderen krijgen dezelfde achternaam als het eerste kind. Ook als u een kind adopteert kunt u bij het eerste kind kiezen welke achternaam het krijgt.

Bent u niet getrouwd?

Bent u samen de ouders van het kind, maar bent u niet getrouwd? Dan kunt u bij de erkenning van uw eerste kind kiezen welke achternaam het krijgt. Maakt u geen keuze? Dan krijgt uw kind de achternaam van de moeder. Uw volgende kinderen krijgen dezelfde achternaam als het eerste kind.

Hebt u gezamenlijk gezag?

Bent u ouder en niet-ouder, en wordt het kind geboren tijdens uw huwelijk of geregistreerd partnerschap? Dan kunt u bij het eerste kind kiezen welke achternaam het krijgt. Hebt u gezamenlijk gezag over een kind zonder dat u getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap hebt? Dan kunt u in

heel bijzondere gevallen aan de rechter vragen om de achternaam van het kind te veranderen. Wilt u meer informatie over de achternaam van uw kinderen? Lees dan het informatieblad *De keuze van de achternaam* en de brochure *Naamswijziging*.

20. Kunt u een geregistreerd partnerschap veranderen in een huwelijk?

U kunt een geregistreerd partnerschap veranderen in een huwelijk. U moet dan naar de ambtenaar van de burgerlijke stand. De ambtenaar maakt een akte van omzetting. De omzetting komt in het register van huwelijken. U kunt dit alleen in uw eigen woonplaats doen. Het is per gemeente verschillend wat dit kost.

Let op: U kunt een huwelijk niet veranderen in een geregistreerd partnerschap.

Wat zijn de gevolgen?

Als u uw geregistreerd partnerschap verandert in een huwelijk, heeft dit meestal geen gevolgen voor uw situatie. Bijvoorbeeld als u samen een kind hebt, en u hebt samen het gezag over dit kind. Of u hebt een geregistreerd partnerschap gesloten in gemeenschap van goederen. Dan verandert er niets.

Buitenlands geregistreerd partnerschap

Hebt u in het buitenland een geregistreerd partnerschap gesloten? Dan kunt u dit ook veranderen in een huwelijk. Dit partnerschap moet dan wel in Nederland worden erkend. In het buitenland wordt een verandering in een huwelijk niet altijd erkend. Vraag daarover advies aan een deskundige zoals een notaris of advocaat.

Bent u geen Nederlander of woont u in het buitenland? Dan kunt u uw geregistreerd partnerschap ook veranderen in een huwelijk. U moet dan wel voldoen aan de voorwaarden van het huwelijk. Deze vindt u in hoofdstuk 2.

Vraag advies!

De verandering kan wel gevolgen hebben voor uw vermogen en bezittingen. Dat kan zo zijn als nu het recht van een ander land geldt voor uw huwelijk. U krijgt bijvoorbeeld gemeenschap van goederen, terwijl u dat eerst niet had. Vraag daarom van tevoren advies aan een notaris. Hij kan u vertellen of het nodig is om huwelijkse voorwaarden te maken.

Beantwoord vraag 32 tot en met 36 met behulp van de tekst "Wat zijn uw rechten en plichten?" (pagina 20 t/m 23).

- 32 Bas en Margot hebben een geregistreerd partnerschap. Welk recht of welke plicht hebben Bas en Margot in ieder geval?
- A Ze hoeven in een rechtszaak niet te getuigen tegen elkaars bekenden.
 - B Ze mogen elkaars achternaam gebruiken in officiële documenten.
 - C Ze mogen uit naam van elkaar belangrijke beslissingen nemen.
 - D Ze zijn verplicht om elkaar financiële ondersteuning te bieden.
- 33 Ivo en Marit hebben in het buitenland een geregistreerd partnerschap gesloten. Zij willen dit omzetten naar een huwelijk. Is dat mogelijk?
- A Ja, maar alleen als het partnerschap wordt geaccepteerd in Nederland.
 - B Ja, maar alleen als Ivo en Marit allebei de Nederlandse nationaliteit hebben.
 - C Nee, want het partnerschap is niet door een Nederlandse ambtenaar afgesloten.
 - D Nee, want het partnerschap moet in de eigen woonplaats gesloten zijn.
- 34 Danny en Milou zijn getrouwd. Milou heeft een kind uit een eerdere relatie. Het kind heeft geen contact meer met de vader. Hoe krijgen Milou en Danny gezamenlijk gezag over het kind?
- A Ze krijgen automatisch gezamenlijk gezag over het kind.
 - B Ze kunnen dat aanvragen bij een notaris of ambtenaar.
 - C Ze moeten een verzoek indienen bij de rechtbank.
- 35 Mark en zijn vriendin Lana hebben een samenlevingscontract. Ze krijgen een kind. Welke regeling geldt nu voor hen?
- A Mark en Lana hebben automatisch gezamenlijk het gezag.
 - B Mark kan alleen gezag aanvragen met toestemming van Lana.
 - C Mark moet het kind erkennen om officieel de vader te worden.
 - D Mark wordt de ouder van het kind als hij het kind adopteert.
- 36 Lotte en Daan zijn niet getrouwd en verwachten hun eerste kind. Ze willen dat het kind de achternaam van de vader krijgt. Hoe moeten ze dat regelen?
- A Ze hoeven niets te doen, het kind krijgt automatisch de achternaam van de vader.
 - B Ze kunnen de achternaam bepalen wanneer de vader het kind officieel erkent.
 - C Ze kunnen niets doen, het kind zal namelijk de achternaam van de moeder krijgen.
 - D Ze moeten de rechter vragen om de achternaam van het kind te veranderen.

